

رسوایی فیش‌های نجومی

(بررسی، تحلیل، و واکاوی ریشه و پیامدهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، حقوقی و اقتصادی حقوق‌های نجومی از دیدگاه اصولگرایان و اصلاح‌طلبان)

دکتر اسدالله افشار

سرشناسه	: افشار، اسدالله، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: رسوایی فیش‌های نجومی : (بررسی، تحلیل و واکاوی ریشه و پیامدهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، حقوقی و اقتصادی حقوق‌های نجومی از دیدگاه اصولگرایان و اصلاح‌طلبان) / اسدالله افشار ؛ ویراستار سیدعلیرضا گشتایی.
مشخصات نشر	: تهران: الماس دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۹-۱۶۷-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: سازمان‌های دولتی - ایران - امور مالی -- فساد
موضوع	: Corrupt practices -- Iran -- Administrative agencies -- Finance
موضوع	: حقوق و دستمزد - ایران
موضوع	: Wages -- Iran
موضوع	: ایران - کارمندان و کارکنان - حقوق و مزایا
موضوع	: Iran -- Officials and employees -- Salaries, etc
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۷/ف/۱۳۴۲
رده بندی دیویی	: ۳۵۲.۶۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۴۵۰۶

مرکز بخش:

بخش علوم و فنون ایران

تأیید: ۸ ۶۶۹۶۸۰-۶۶۹۶۸۰۳۳-۹۱۲۶۸۶۹۸۳۳

تلفن: ۶۶۴۹۳۷۵۳

ناشر	: انتشارات الماس دانش
عنوان کتاب	: رسوایی فیش‌های نجومی
نویسنده	: اسدالله افشار
ویراستار	: سید علیرضا گشتایی
چاپ	: جباری- ۷۷۶۰۸۳۲۴
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	: اول- ۱۳۹۸
قیمت	: ۵۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۹-۱۶۷-۰

کلیه حقوق و حق چاپ متن، طرح روی جلد و عنوان کتاب با نگرش به قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ محفوظ است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

مقدمه	۹
فصل اول: اجرای حقوق‌های نجومی	۲۷
۱. موج انتشار فیس‌های حقوقی و مالی مدیران ارشد	۲۹
۲. ریشه و پیشینه پرداخت حقوق‌های کلان غیرمتعارف	۳۰
۳. دریافت حقوق‌های نجومی؛ قانون یا غیرقانونی؟	۳۰
۴. افشاگران	۳۲
۵. افشا شدگان	۳۲
۶. بازتاب‌ها و واکنش‌ها	۳۹
۷. واکنش رسانه‌ها	۴۰
۸. واکنش دستگاه‌های حاکمیتی	۴۰
فصل دوم: نگاه اصولگرایان به اجرای حقوق‌های نجومی	۶۳
پیش درآمد	۶۵
۱. برداشت‌ها نامشروع	۶۷
۲. بازی غارتگران بیت‌المال با قانون	۶۸
۳. ماجرای حقوق‌های نجومی؛ لکهای بردامن سیستم مدیریتی کشور	۶۹
۴. پرونده حقوق‌های نجومی؛ «فساد اقتصادی» است یا «فساد اعتقادی»؟	۷۰
۵. حقوق‌های نجومی، مدیران نجومی و ویروس اشرافی‌گری	۷۲

۶. حقوق‌های نجومی از نگاه دادستان تهران ۷۴
۷. انتقاد به اظهارات وزیر امور اقتصاد و دارایی ۷۷
۸. انتظار جامعه از قوه قضائیه در خصوص حقوق‌های نجومی ۷۹
۹. برای همیشه باید ریشه معضل حقوق‌های نجومی خشکانده شود ۸۱
۱۰. آمارهای متناقض مسئولان دولتی از تعداد مدیران متخلف ۸۲
۱۱. موضع سخنگوی دولت درباره پرونده حقوق‌های نجومی! ۸۴
۱۲. قانون جلوه دادن دریافت حقوق‌های نجومی! ۸۶
۱۳. نقض و کاستی‌های قانون از عوامل جدی پدیده فیش‌های نجومی‌اند ۸۸
۱۴. بازتاب حتمی حقوق‌های نجومی! ۹۵
۱۵. اعتراف دولت بازدهم به دریافت حقوق‌های نجومی ۹۷
۱۶. ۵۰ مدیر نفتی با حق‌به‌داشت ۵۰ میلیون! ۹۸
۱۷. وزارتخانه‌های صنعت، نفت و بانک مرکزی در صدر حقوق‌های غیرقانونی ۹۹
۱۸. طرفداران دولت: اعتراض به حقوق‌های نجومی سیاسی است ۱۰۰
۱۹. هشدار رهبر معظم انقلاب درباره ظهور «الاسریت ایرانی» ۱۰۳
۲۰. حقوق و پاداش‌های نجومی و فساد مدیران ایرانی ۱۰۴
۲۱. حکایت جامعه و حقوق‌های نجومی ۱۰۶
۲۲. حقوق‌های نجومی؛ مسئله‌ای ملی از پنهان‌کاری تا پیکیری ۱۱۰
۲۳. ملاحظه کنید این است معنای عدالت! ۱۱۲
۲۴. شرم آور بودن فاجعه حقوق نجومی برخی مدیران ۱۱۵
۲۵. دستورالعمل پنج ماده‌ای رهبر انقلاب در مبارزه با حقوق‌های نجومی ۱۱۷
۲۶. دادستان دیوان محاسبات و موضوع حقوق‌های نجومی ۱۱۹
۲۷. پایه‌گذاری سنت پرداخت‌های غیرمعارف در دولت دهم ۱۱۹
۲۸. از موثرترین اقدامات رسانه‌های کشور بر ملا کردن فیش‌های نجومی ۱۲۰

۲۹. بازخوانی پیام رهبر انقلاب به همایش ملی ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد ۱۲۱
۳۰. درباره متن و حواشی این فیش‌ها ۱۲۱
۳۱. پاسخی قابل تأمل به موافقین عادلانه بودن این پرداختی‌ها ۱۲۳
- فصل سوم نگاه اصلاح طلبان به ماجرای حقوق‌های نجومی ۱۳۴
- پیش درآمد ۱۳۶
۱. زمان احمدی‌نژاد هم از این دست فیش‌ها منتشر می‌شد ۱۳۷
۲. ریشه ماجرای حقوق‌های نجومی از منظر اصلاح طلبان ۱۳۷
۳. قصور مجلس شورای اسلامی در ماجرای حقوق‌های نجومی ۱۳۸
۴. باید به فکر اصلاح سیستم پرداخت‌ها بود ۱۳۹
۵. حقوق‌های نجومی؛ عیناً همان فساد و ناکارآمدی دولت ۱۴۲
۶. دولت و اصلاح طلبان در حتم‌های خود می‌ناباید به انفعال گرفتار شوند ۱۴۴
۷. ریشه دریافت‌های نجومی در قانون تجارت لایحه کرده ۱۴۶
۸. حقوق‌های نجومی یک شبه متولد نشده ۱۴۹
۹. پنهان کاری در تعیین و پرداخت حقوق و مزایای مدیران عالی چرا؟ ۱۵۰
۱۰. توجیه یک اشتباه با یافتن مقصر دیگر، اشتباه دوم است ۱۵۲
۱۱. آیا پرداخت حقوق‌های نامتعارف بر مبنای قانون مدیریت خدمات کشوری یا قانون نظام هماهنگ انجام شده است؟ ۱۵۴
۱۲. ادعای ۸ گام دولت برای ساماندهی حقوق‌های نامتعارف ۱۵۹
۱۳. تشکر از طراحان و افشا کنندگان موضوع فیش‌های حقوقی ۱۶۴
۱۴. پرداخت حقوق‌های نجومی؛ زمینه‌ساز اختلاف طبقاتی و گسترش فساد ۱۶۶
۱۵. چند پرسش از اصول‌گرایان درباره حقوق‌های نجومی ۱۶۷
۱۶. فیش‌های حقوقی دست‌پخت تعطیل کردن سازمان برنامه و بودجه در دولت دهم ۱۶۹

۱۷. حق دسترسی به اطلاعات و حق انتشار اطلاعات توسط رسانه‌ها؛ پیش شرط مبارزه با فساد ۱۷۳
۱۸. کارزار رسانه‌ای افشای فیش‌های حقوقی ۱۷۶
۱۹. تب و تاب رسانه‌های مخالف و حامی دولت در ماجرای فیش‌های حقوقی ۱۷۸
۲۰. رابطه دریافت حقوق‌های کلان و نجومی با «اقتصاد غارتی» ۱۸۰
۲۱. توجیه دریافت حقوق‌های نجومی مدیران با اسناد گذشته! ۱۸۴
۲۲. مجرای فیشهای حقوقی؛ یک تخلف عرفی یا قانونی قابل جبران! ۱۸۷
۲۳. بررسی آثار حقوقی فیش‌های غیرمعارف بر جامعه ۱۸۹
۲۴. در پرداخت حقوق‌های نجومی چه نهادی مقصر است؟ ۱۹۵
۲۵. بازخوانی مواضع رسمی و غیررسمی نظام انقلاب از حقوق‌های نجومی در نماز عید فطر ۱۳۹۵ ۱۹۹
۲۶. اصولگرایان؛ آشفته سر و پرونده‌های تخلفات اقتصادی دولت نهم و دهم ۲۰۵
۲۷. پرداخت‌های کلان دولتی؛ نهاد میراث تورل داری ۲۰۷
۲۸. خویشاوند سالاری؛ علت اصلی فساد در کشور ۲۱۳
۲۹. جایگاه حقوق‌های نامتعارف؛ در بحث نظریه‌ی حکمرانی سازمانی ۲۱۵
۳۰. رویکرد متفاوت رسانه‌های مخالف دولت در افشای فیش‌های حقوقی و خانه‌های نجومی ۲۱۹
۳۱. بازخوانی مواضع روحانی درباره حقوق‌های نامتعارف ۲۲۳
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۲۳۴
- نمایه ۲۵۴
- منابع ۲۵۶

مقدمه

برخی اتفاقات و پرونده‌ها آن قدر سنگین است که نمی‌شود صبر کرد که از آن سال‌ها بگذرد و به عنوان پرونده متروک مرورشان کرد، پرونده حقوق‌بگیران نجومی از همان دست است که با جودی که از افشای آن از خرداد ماه ۱۳۹۵ تاکنون گذشته است اما ماجرا به قدری برای جامعه تبعات روانی داشته که به اندازه یک دهه شاید آنها را پیر کرده باشد؛ حالا هم که در آن محاسبات آن را مختومه می‌داند و سخنگوی قوه قضائیه از صدور کیفرخواست برای ۲۰ نفر از مدیران سخن می‌گوید و خبرهایی هم از شکایت این افراد به دیوان عدالت رسیده است!

رسوایی فیش‌های حقوقی مدیران دولت

خرداد ماه سال ۱۳۹۵ بود که فیش‌های حقوقی چندتن از مدیران دولت در فضای مجازی به قدری دست به دست شد که به رسانه‌های رسمی رسید و رسوایی به بار آورد. این خبر به خارج از مرزها هم نفوذ کرد و جنجال‌ساز شد.

در واقع رسوایی فیش‌های حقوقی مدیران دولتی که در رسانه‌های انگلیسی زبان به افتضاح فیش حقوقی (به انگلیسی: Payslip-gate) نیز شهرت یافت؛ با انتشار سلسله‌ای از فیش‌های حقوقی برخی مدیران دولتی تعدادی با انتشار فیش‌های حقوقی مدیران بیمه مرکزی ایران، رئیس صندوق توسعه ملی، مدیران بانک رفاه کارگران و مسئولان و مدیران چند سازمان دیگر رخ داد و بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌ها و افکار عمومی در پی داشت. علاوه بر استعفای چند نفر از مدیران صنعت بیمه، بانک‌ها و موسسات اقتصادی دیگر، نام اشخاص دیگر هم در جریان این جنجال‌ها مطرح شد.

مصطفی کواکبیان نماینده اصلاح‌طلبان تهران در مجلس شورای اسلامی در همان زمان گفت: «آماري وجود دارد که حدود سه هزار فیش بین ۲۰ تا ۵۰ میلیون تومان وجود دارد که قانونی نیست، البته ۳۰۰ فیش هم بالای ۵۰ میلیون تومان داریم که پوشش قانونی ندارد»^۱

همه این‌ها در حالی بود که به استناد ماده ۷۶ قانون خدمات کشوری هیچ‌کس در دولت نباید بیش از ۷ برابر حداقل حقوق یک کارمند عادی (یعنی حداکثر ۵۲ میلیون و ۵۰۰ هزار ریال) حقوق بگیرد.

پرداخت حقوق‌های نجومی؛ مربوط به دولت احمدی نژاد یا روحانی؟

بعد از رسوایی به دربار آمده ابتدا دولت روحانی دست به حاشا زده و این اتفاق را سیاسی‌کاری جلوه دادند. حتی خود رئیس‌جمهوری هم درباره کم بودن و موردی بودن این اتفاق گفت. اما آن چه بیشتر در پیس به واقعه دامن زد و اذهان مردم را ناخشنود کرد، اصطلاحی بود که محمدباقر موبخت به عنوان سخنگوی دولت در معرفی یکی از نجومی‌گیران (صفدر حسینی) به کار برد و او را ذخیره نظام معرفی کرد!^۲

پس از آن دفاع تمام قد دختر ذخیره نظام (صفدر حسینی- رئیس صندوق توسعه ملی ایران) از تریبون عمومی مجلس هم حواشی جالبی برای دولت ایجاد کرد. اما واکنش‌های روزنامه‌های حامی دولت هم در نوع خود قابل تامل بود، مثلاً روزنامه آفتاب یزد با استناد به مصوبه‌ای در اواخر دولت دهم با امضای محمدعلی رحیمی، صورت گرفته است! حقوق‌های نجومی مدیران دولتی را مصوبه دولت سابق برسمرد. این در حالی مطرح می‌شد که طبق بخشنامه اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور در مرداد ۱۳۹۲ اجرای تمام مصوبات دولت دهم از تاریخ ۱ خرداد ۱۳۹۲ به بعد، به منظور بررسی بیشتر متوقف شده بود که پس از بررسی‌ها، جهانگیری طی بخشنامه‌ای دیگر در شهریور همان سال توقف موقت اجرای مصوبات دولت پیشین را رفع و اجازه اجرای آنها را خطاب به وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و ارگان‌ها صادر کرد. به گفته فیاض شجاعی، دادستان دیوان

محاسبات ایران ماده قانونی که پرداخت های بالا براساس آن انجام شده از سال ۱۳۹۰ لازم الاجرا بود، اما مجوز اعمال آن در سال ۱۳۹۳ صادر شده است. اما هم حسن روحانی و هم اسحاق جهانگیری معاون اول او آغاز روند پرداخت حقوق های بالا را مربوط به دولت محمود احمدی نژاد دانستند.^۲

قول پیگیری رئیس جمهور با صدور بیانیه برای افکار عمومی

ابعاد واقعه به قدری وسیع بود که قابل انکار نبود هر روز تقریباً حقوقدانی از تخلف هیأت دولت را تسویه حساب می نمودند و تسویه غیرقانونی و تخلف رئیس مجلس از تأیید این مصوبه می گفتند و اوضاع طویلاً پیش رفت که بالاخره رئیس جمهور بیانیه ای را برای افکار عمومی صادر و قول پیگیری و تسویه رساندن ماجرا را به مردم داد و چندی بعد هم لایحه اصلاح حقوق و دستمزد را به مجلس فرستاد.

اما در بهمن ماه ۱۳۹۵ رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس اعلام کرد که دیوان محاسبات تمامی اضافه دریافت نجومی مدیران را به سرانه بازگرفته است. اما انگار اصلاح حقوق و مزایا کار را خراب تر می کرد و لایحه دولت خارج های نجومی و غیر مشروع را به جای اصلاح و کم شدن افزایش می داد و خلاف قانون مدیریت خدمات کشوری بود.

در این زمینه علی اصغر ملک محمدی کارشناس مجلس شورای اسلامی در اداری به سیاست روز گفته بود: « دولت برای قولی که به مردم داده بود چند طرح در مجلس ارائه داد تا با حقوق های نجومی مقابله شود. یکی از این طرح ها طرح شفافیت حقوقی، طرح ساماندهی حقوق و مزایای مربوط به مدیران و چند طرح دیگر که در نهایت به کمیسیون اصل ۹۰ ارائه شدند. یک طرحی نیز ارائه شد به صورت مشترک که مرکز پژوهش های مجلس، دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور و کمیسیون اصل ۹۰ با عنوان طرح ساماندهی حقوق و مزایای مقامات و مدیران پیشنهاد داد. این طرح را من دقیق مطالعه کردم. این طرح نه تنها برآورده کننده انتظارات جامعه نبود بلکه حقوق های خلاف قانون را تا مرزی که رئیس دیوان محاسبات و شورای حقوق و دستمزد که یک مرزی را تعیین کرده بود را که

امری قانونمند نبوده قانونمند ساخت که بار مالی عظیمی برای مملکت ایجاد می‌کرد در تمام دنیا مطالعات علمی نشان داده دستگاه‌های اداری جایگاه پول دار شدن نیست برای پولدار شدن باید در دستگاه‌های خصوصی برود در حالی که در مملکت ما بر عکس شده است. در تمام دنیا فاصله حداکثر و حداقل حقوق و مزایا ۵ برابر است در حالیکه در کشور ما براساس قانون مدیریت خدمات کشوری ۷ برابر است و حالا در قانون جدید برنامه ششم ۱۲ و نیم برابر است. یعنی ۲۵۰ درصد رشد دادند!^۴ این موضوع خود گواهی بر اصلاح نشان حقوق‌های نجومی‌گیران شد اما شاید کسی نخواست به آن توجه شود!

نه شفاف‌سازی، نه ایجاد سامانه حقوق و نه حرف‌ها؛ عملی نشد

وعده‌ها در عمل جرائی نشد، اما درباره شفاف‌سازی و ایجاد سامانه حقوق هم صحبت‌هایی شده بود که آن موضوع نیز بعد از یک سال و خورده‌ای عملیاتی نشده است. روحانی در آن زمان گفته بود از وزرا خواسته‌ام تا در مورد هرگونه پرداخت، به ویژه حقوق و مزایا، از بیت المال که شامل بودجه کل کشور و همه منابع عمومی است، حداکثر دقت را صورت دهند، تا خدای تعالی کرده ریشه‌های تعمیق شده بی‌انضباطی مالی و رانت‌خواری مجدداً از گوشه‌ای سربرنیارود. تعجب، توجیه نشود.

اما نهایتاً ماده ۲۹ قانون برنامه ششم می‌گفت که «دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند».

این قانون تمامی دستگاه‌ها و حتی نهاد غیردولتی را نیز بر این مکانیزم پیش‌بینی کرده و آورده است: «امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقادیر، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده نمایند)، مؤسسات عمومی و بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای

نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، اعم از این که قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند.»

در تبصره این ماده تکالیفی برای دستگاه‌های ناظر از جمله دیوان محاسبات و سازمان بازرسی در نظر گرفته شده و آمده است: کلیه اشخاص حقوقی مشمول این ماده مکلفند از تاریخ ۱۳۸۸،۱،۱ اطلاعات مربوط به مقامات، رؤسا، مدیران این موضوع این ماده را به دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ارائه دهند مستنکف از ارائه اسناد و اطلاعات مورد درخواست به انفسال موقت از خدمات دولتی و عمومی از سه ماه تا یکسال به تشخیص مراجع قضایی محکوم می‌شود، دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور مکلفند طبق وظایف و اختیارات قانونی خود اطلاعات مربوط به پرداخت‌های مذکور را در اسرع وقت منظور بازگرداندن وجوه پرداخت شده رسیدگی نمایند و در صورتی که مبالغی برخلاف رانیه به افراد موضوع این ماده پرداخت شده باشد، اقدامات قانونی لازم را به عمل آورند.

همچنین برای اطمینان بیشتر از عدم بروز تخلفات حسابرسان و بازرسان قانونی از جمله سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی کشور، در حین انجام وظایف قانونی موارد مندرج در این ماده را کنترل و ضمن درج مراتب در گزارش‌های حسابرسی و بازرسی قانونی، تخلفات صورت گرفته را در اسرع وقت به مراجع ذیصلاح (اعضای مجمع عمومی، هیأت‌های تخلفات اداری، مرجع قضائی، سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات کشور) اعلام نمایند. اما هنوز از این سامانه هم خبری نیست.

بدهکارها طلبکار شده‌اند!!

روزشنبه ۱۱ شهریور ماه سال جاری؛ محمد حسینی نماینده تفرش و عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس از این موضوع خبر داد که دیوان محاسبات پرونده ۸۸ دستگاه اجرایی متخلف در ماجرای حقوق‌های نجومی را مختومه اعلام کرد.

محمد حسینی درخصوص پیگیری پرونده حقوق‌های نجومی در دیوان محاسبات اظهار داشت: «در مجلس نهم در زمان مدیریت آقای رحیمی پرونده حقوق‌های نجومی مطرح شد و دیوان محاسبات به عنوان دستگاه‌های نظارتی بررسی این موضوع را در دستور کار خود قرار می‌داد البته دیوان محاسبات وظیفه داشت از بروز چنین تخلفاتی جلوگیری کند. باید قبل از این مراقبت می‌کرد. پس از اعلام رسانه‌ای این تخلف، ریاست مجلس ماموریت خاص و ویژه‌ای برای بررسی پرونده حقوق‌های نجومی به دیوان محاسبات داد.»^۵

مدیرکل سازمان برنامه ریزی دیوان محاسبات کشور اظهار داشت: «دیوان محاسبات با بررسی حقوق و مزایای همه مدیران، گزارشی را بعد از جمع‌آوری اطلاعات در صحن علنی مجلس قرائت کرد. در این گزارش اعلام شد حدود ۴۰۰ مدیر، رقم‌هایی را به عنوان حقوق نامتعارف دریافت کرده‌اند و براساس نامه نگاری‌هایی که دیوان محاسبات انجام داده است حدود ۲۳ میلیارد تومان میزبانان پرداختی به این افراد بوده که از آنها پس گرفته شده است.»^۶

وی با اشاره به بررسی این موضوع در کمیسیون برنامه و بودجه نیز گفت: «گزارشی در این خصوص به کمیسیون برنامه و بودجه داده شد و کمیسیون معتقد بود که مبنای حقوقی برای پرداخت این حقوق‌ها مدنظر قرار نگرفته لذا پرونده در قالب ۸۸ دستگاه اجرایی به دادسرای دیوان محاسبات ارسال شد.»^۷

حسینی افزود: «تنها مستند دستگاه‌های اجرایی برای این پرداخت‌ها، بخشنامه شورای حقوق و دستمزد بود مبنی بر این که دریافتی بیش از ۲۰ میلیون تومان برای بررسی حقوق‌های نجومی مدنظر قرار گیرد. این در حالی است که تسری این بخشنامه به گذشته جای ابهام داشت.»

وی ادامه داد: «پس از طرح این پرونده‌ها در دادسرا و صدور دادخواست‌ها و ارسال به هیئت‌های مستشاری، طبق اخبار موجود اکثر این پرونده‌ها مختومه شده و هیچگونه رأی

مبنی بر این که مسئولان دستگاه تخلفی انجام داده‌اند وجود ندارد لذا اعلام شده است همه پرداخت‌هایی که به افراد صورت گرفته در چارچوب قوانین و مقررات مترتب بر آن دستگاه اجرایی بوده است.^۸

این گزارش نقطه ضعف دیوان محاسبات است. نمی‌توان بعد از این همه هیاهو و مشکلاتی که در کشور ایجاد شد، چنین نتیجه‌ای را قبول کرد. هزینه بسیار زیادی را مدیریت کشور پرداخت کرد اما نتیجه آن توسط یک دستگاه نظارتی از بین رفت و اعلام شد که صرفاً مدد به خزانه پرداخت شده است. در واقع همه این دستگاه‌ها در دادرسی دیوان محاسبات، رأی به اثبات گرفتند.

اما عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «اعلام شد که همه این پرداخت‌ها در چارچوب قانون بوده است و قوانین دستگاه‌ها را پذیرفته‌اند. حتی اخباری وجود دارد که ۲-۳ نفر از خدایان که پول‌ها را پس داده‌اند در دیوان عدالت اداری طرح شکایت کردند مبنی بر اینکه این رده‌ای که از ما پس گرفتند، قانونی نبوده و درخواست استرداد مجدد آن را از دیوان محاسبات و خزانه دارند.»^۹

یعنی بدهکارها طلبکار شده‌اند!! و کسی نمی‌رسد به اعضای هیات دولت در دو دولت دهم و یازدهم که مصوبه غیرقانونی گذرانده و از همه مهم‌تر رئیس مجلس که این مصوبه غیرقانونی را امضا کرده است چه می‌شود.

با این همه سر و صدا؛ صدور کیفرخواست برای ۲۰ نفر؟

روز شنبه ۱۱ شهریور ماه سال جاری بود که با وجود سخنان سده ماجرا از سخنگوی قوه قضاییه پیگیری شد. او در پاسخ به سوالی درباره حقوق‌های نجومی و این که برخی از نجومی‌بگیرها با شکایت در دیوان عدالت خواستار بازگرداندن پول‌ها به خودشان شده‌اند، گفت: «۲۰ نفر طبق گفته دادستان تهران پرونده‌شان آماده شده و کیفرخواست خورده و به دادگاه رفته اما هنوز حکم صادر نشده است. علت صدور

کیفرخواست به خاطر این بود که نه تنها حقوق دریافتی زیاد بوده بلکه بر خلاف قانون و جرم بوده است.^{۱۰}

غلامحسین محسنی اژه‌ای ادامه داد: «این تعداد از نظر دادسرا مجرم شناخته شده و برای ۲۰ نفر کیفرخواست صادر شده است. برخی از این افراد یک شرکت زیان ده را با سندسازی، سود ده نشان دادند و مبلغی را به عنوان سود بین خود تقسیم کردند. بنابراین نباید پول را برگردانند بلکه باید مجازات هم بشوند.

حالا هم گیرنده وجه اضافی مقصر و مجرم نباشد اما در عین حال باید پول را برگردند و مافوقش ممکن است مجرم باشد که در دادسرا در حال رسیدگی است. درباره بحث تبرئه و دیون محاسبات و این که تبرئه شدند، الان اطلاعی ندارم. دولت نسبت به آینده اقداماتی داشته است، نسبت به گذشته اقدامی نکرد و دیون محاسبات هم کسی را به قوه قضاییه معرفی نکرد. با بی‌مدگی‌هایی قوه قضاییه و برخی سازمان‌ها، پرونده‌هایی تشکیل شده که در حال رسیدگی است.^{۱۱}

مدیران نجومی بگیر بی‌گناهند!

گفتنی است گزارش دیوان محاسبات کشور درباره حقوق‌های نجومی در جلسه علنی ۱۱ مهرماه سال ۱۳۹۵ مجلس قرائت شد، این گزارش نشان می‌داد تعداد مدیران نجومی در بازه مورد بررسی حداقل ۴۰۰ نفر بوده است.

این گزارش تعداد مدیران نجومی را ۳۹۷ نفر اعلام کرده بود ولی با توجه به نامشخص بودن ملاک و معیار سنجش حقوق‌ها کارشناسان و رسانه‌ها تعداد این مدیران حرامخوار را حداقل ۴۰۰ نفر اعلام کردند، مدیرانی که بنا به فرموده رهبر معظم انقلاب لیاقت و شایستگی تصدی سمت‌هایی که عهده‌دار آن بودند را ندارند.

با وجود بررسی وضعیت حقوق بگیران نجومی در مراجع قضایی و... مقامات دولتی این مدیران را تبرئه کرده بودند، به عنوان نمونه نوبخت سخنگوی دولت ۲۳ آذر سال گذشته در پاسخ به سؤالی در زمینه حقوق‌های نجومی گفته بود: این موضوع بارها بررسی شد و

دیدند از ۹۳ هزار و ۴۷۰ نفر، تنها ۳۹۷ نفر بیش از ۲۰ میلیون تومان دریافت کرده‌اند. پرونده حقوق‌های نجومی و غیرمتعارف بسته شده است، همه متخلفان دریافت‌های غیرمتعارف را پس دادند، تنها دو نفری که مبالغ دریافتی خود را پس ندادند، بازداشت هستند.

حال مشخص شده است که مدیران نجومی مورد استناد نوبخت که حقوق‌های خود را پس داده بودند و یا در بازداشت به سر می‌بردند پس از تبرئه از سوی دیوان محاسبات یا به دنبال دریافت آن بدل‌های مسترد شده هستند و یا بنا به دلایل دیگری از جمله مشغول به انجام وظیفه! بودن در محاکم جرم موضوع را دنبال نمی‌کنند!

از سوی دیگر اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور نیز ۱۰ مهر ماه سال ۱۳۹۵ پس از افتتاح نمایشگاه عکس دست‌وردهای دولت که در محل تالار وحدت برگزار شد، با حضور در جمع خبرنگاران با اشاره به مصوبات جدید دولت گفت: «قبل از این مصوبات در خیلی از موارد حقوق‌های بالایی بر جواز داشته که البته گیرنده حقوق هیچ تخلفی انجام نداده یعنی کسی که به ظاهر حقوقش بالاست و حتما هم باید کاهش پیدا کند وقتی که بررسی می‌کنیم می‌بینیم که آن کسی که حقوق گرفته طبق قوانین به او داده‌اند و او هم دریافت کرده است و نه از اول آمده شرط کرده که به من چنین حقوقی داده شود که در این رابطه طبق مقررات یک مجموعه‌ای باید برای آن فرد حقوق تعیین می‌کردند که تعیین و پرداخت کردند ولی از زمانی که این مصوبات ابلاغ شد هم گرفته و هم پرداخت‌کننده اگر چنین اقدامی انجام دهند حتما تخلف کرده‌اند و به تخلف‌شان رسماً پی‌گیری خواهد شد.»^{۱۲}

جالب آن که جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور تیر ماه ۱۳۹۵ که بحث حقوق‌های نجومی داغ بود و دولت مجبور به عذرخواهی شد، در گزارشی به رئیس‌جمهور تصریح کرده بود: «کمیت و ویژه (تشکیل شده از سوی رئیس‌جمهور) طی دو هفته فعالیت، با کمک کارشناسان مطلع و همکاری مسئولانه دستگاه‌های نظارتی ضمن بررسی علل و شناسایی

«موارد تخلف»، تصمیم‌گیری درباره استرداد وجوه و برکناری مدیران متخلف تصمیماتی نیز در جهت اصلاح مقررات و ضوابط اجرایی اتخاذ نمود.

وی در این نامه افزوده بود: بررسی اطلاعات دریافتی نشان می‌دهد که پرداخت‌های غیرمتعارف انواع متفاوتی دارد و به دلایل گوناگونی انجام شده است. بخشی از این پرداخت‌ها «با تخلف از ضوابط و مقررات موجود»، بخشی به دلیل استفاده حداکثری از سقف اختیارات قانونی و بخش دیگر نیز به علت وجود ضوابط و مقررات ناعادلانه پرداخت در سازمان‌ها، بنگاه‌ها و نهادهای مختلف اقتصادی و عمومی صورت گرفته است. جالب‌تر این است که جهانبگیری در همین نامه شبه تبلیغاتی از ضرورت برکناری متخلفان خبر داده و برشته بود «در مواردی هر چند بسیار محدود که پرداخت‌های غیرمتعارف با تخلف از قوانین و مقررات جاری حاصل شده است، تصمیم کمیته بررسی به شرح زیر است:

الف- افرادی که در تصمیم‌گیری غیرقانونی نسبت به پرداخت‌های غیرمتعارف ذی‌نفع بوده‌اند ضمن «برکناری» از مسئولیت و معرفی به هیئت تخلفات اداری جهت رسیدگی به تخلف، موظف شوند نسبت به مسترد کردن کامل وجه در یافتی غیرقانونی اقدام نمایند.» البته تنها جهانبگیری و نوبخت مدیران نجومی را تهرئه نکرده بودند، طیب‌نیا وزیر سابق اقتصاد نیز در آذرماه سال ۱۳۹۵ در حاشیه بیست و هشتمین همایش ملی بیمه گفته بود: «درباره فیش‌های نامتعارف، تخلف کمتری داشته‌ایم و اکثر مواردی که دریافتی نامتعارف داشتند مستند به آئین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و مقررات بوده است که میزان دریافتی را برای آنها مقرر کرده بود.»^{۱۳}

دادستان تهران در آذرماه ۱۳۹۵ چه گفت؟

آذرماه سال ۱۳۹۵ نیز جعفری دولت‌آبادی دادستان تهران با اشاره به مدیرانی که حقوق‌های نجومی گرفته‌اند اظهار داشت: «این که برخی مقامات دولتی این افراد را

ذخیره انقلاب نامیدند مانع احضار این افراد طبق قانون نخواهد بود و تاکنون از پنج نفر از افراد مرتبط با حقوق‌ها در دادسرا تحقیق شده است.^{۱۴}

جعفری دولت‌آبادی درخصوص پرونده حقوق‌های نجومی، اظهار داشت: «چند ماهی است موضوع حقوق‌های نجومی در کشور مطرح است و رهبر معظم انقلاب نیز بر ضرورت رسیدگی به موضوع تأکید نموده‌اند و دادستانی تهران طی نامه‌هایی که در ۱۸ آبان ماه خطاب به سازمان بازرسی کل کشور، سازمان اطلاعات سپاه، وزارت اطلاعات و دیوان محاسبات نوشت، خواستار ارسال مستندات موضوع توسط مراجع مذکور شد، و تاکنون فقط سازمان اطلاعات به نام ۱۲ مورد را گزارش کرده که نسبت به ارجاع موارد ارسالی به شعبه بازرسی اقدام شده است.»^{۱۵}

جعفری دولت‌آبادی با اعلام عدم ارسال گزارش از سوی وزارت اطلاعات و دیوان محاسبات در پاسخ به نامه دادستانی تهران این که سازمان بازرسی فهرست اسامی اشخاصی که حقوق‌های نجومی دریافت می‌کنند را برای دادستانی ارسال کرده، افزود: «این فهرست صرفاً شامل نام و فاقد مستندات است؛ و مقرر شده است سازمان بازرسی کل کشور گزارش تفصیلی مرتبط با مصادیق حقوق‌های نجومی را جداگانه ارسال کند.»^{۱۶}

دادستان تهران همچنین با رد ادعاهای مطرح شده پیرامون کم‌کاری قوه قضائیه در رسیدگی به این پرونده از آغاز احضار متهمان حقوق‌های نجومی به دادسرا خبر داد و اظهار داشت: «عده‌ای مطرح کردند که قوه قضائیه در این زمینه کم‌کاری کرده است که باید گفت دادستانی تهران احضار افراد را از هفته گذشته [هفته دوم آذرماه ۱۳۹۰] آغاز کرده و یکی از این افراد که به گفته یکی از مقامات دولتی ذخیره انقلاب است احضار شد و سایر کسانی که حقوق‌های کلان گرفته‌اند نیز احضار می‌شوند و برای آنها پرونده تشکیل خواهد شد.»^{۱۷}

با وجود آن که دیوان محاسبات به بهانه قانونی بودن پرداخت‌ها مدیران نجومی بگیر را تبرئه کرده است جعفری دولت‌آبادی آذرماه سال گذشته گفته بود: عده‌ای مدعی‌اند که طبق

مقررات حقوق دریافت داشته‌اند، اما جای این سؤال باقی است که چگونه یک فرد با مسئولیت دولتی می‌تواند همزمان عضو هیئت‌مدیره چندین شرکت دولتی باشد و ایفای وظیفه هم بنماید.

دادستان تهران دریافت چند حقوق از چند شرکت دولتی از سوی یک نفر را خلاف قانون دانسته و افزوده بود: «قانون‌گذار صرفاً عضویت در هیئت علمی دانشگاه‌ها را مستثنی نموده است».^{۱۸}

حرمی دولت‌آبادی به وصف مجرمانه دریافت حقوق‌های نجومی پرداخته و با اشاره به اینکه برخی دریافت این حقوق‌ها را قانونی تلقی می‌کنند، اظهار داشته بود: «اینکه آیا وجوه دریافتی کلاً به عنوان حقوق، اخذ مال نامشروع یا اکل مال به باطل محسوب می‌شود یا خیر مورد اختلاف است و دادستانی تهران در مورد برخی مصادیق معتقد است حقوق‌های نجومی می‌تواند و در اصل مجرمانه داشته باشد؛ ضمن اینکه طبق ماده ۹۹ قانون خدمات کشوری، دستور به پرداخت وجه اضافه کار به کسی که خارج از ساعت اداری خدمت نکرده، در حکم تصرف غیرقانونی وجوه و اموال عمومی محسوب می‌شود».^{۱۹}

وی با اشاره به ضرورت رسیدگی و اعلام اینکه دادستانی احضارها را شروع کرده است تاکید کرده بود: «کسانی که خارج از مقررات حقوق گرفته‌اند، باید وجوه دریافتی را مسترد نموده و چنانچه عمل آنها مصداق تحصیل مال نامشروع باشد، تعقیب کیفری نیز خواهند شد».^{۲۰}

با وجود چنین تصریحاتی که نشان می‌دهد حقوق‌های نجومی کینه شده خلاف قانون بوده و باید مسترد شود دیوان محاسبات با کدامین استدلال و یا بهتر است گفته شود بهانه این حقوق‌ها را قانونی و نجومی‌بگیران را تبرئه کرده است؟!

از روزهایی که فیش‌های نجومی برخی مدیران دولتی منتشر شد که نشان می‌داد این مدیران حقوق‌های چند ده میلیونی گرفته‌اند تاکنون نزدیک یک و نیم سال گذشته است، با وجود اظهارات گوناگون مقامات سه قوه مبنی بر این که این حقوق‌ها بایستی مسترد شده و

با مدیران حرام‌خوار و نجومی‌بگیر بایستی برخورد شود دیوان محاسبات از تهرئه مدیران فوق سخن می‌گوید

فلسفه وجودی دیوان محاسبات چیست؟!

سؤالی که مردم با شنیدن خبر تهرئه مدیران نجومی‌بگیر از سوی دیوان محاسبات از خود می‌پرسند آن است که فلسفه وجودی این دیوان چیست؟ آیا بهانه‌تراشی برای متخلفین با وجود بودجه‌های میلیاردی که از آن بهره می‌برند دلیل خوبی برای تشکیل چنین دیوانی می‌تواند باشد؟

در سایت دیوان محاسبات کشور در معرفی این دیوان آمده است: «دیوان محاسبات کشور مؤسسه‌ای دولتی است که در امور مالی و اداری مستقل می‌باشد و زیرنظر مجلس شورای اسلامی بعنوان بازوی نظارتی آن عمل می‌نماید. این دیوان به کلیه حسابهای وزارتخانه، مؤسسات، شرکتهای رسمی و سایر دستگاههایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد.»

و سؤال این که آیا دیوان محاسبات با بررسی‌های صورت گرفته به این نتیجه رسیده است که حقوق‌های نجومی پرداخت شده «در محل خود به مصرف رسیده است» و هیچ محل دیگری برای مصرف میلیاردها تومان که به این مدیران داده شده وجود نداشته است؟!

مواضع رهبر معظم انقلاب درباره حقوق‌های نجومی

رهبر معظم انقلاب در دیدار اعضای هیئت دولت در سومین روز شهریور ماه سال ۱۳۹۵ به موضوع حقوق‌های نجومی و اعتماد ضربه دیده مردم اشاره و تصریح کردند: «از مسئله حقوق‌های نجومی آسان عبور نکنید... به مردم بگویید که چه کار کردید. در این قضیه، مردم اعتمادشان ضربه خورده.»^{۲۱}

رهبر انقلاب در این دیدار از مسئولین خواستند که کارهای انجام شده را به مردم گزارش دهند «به مردم بگویید که چه کار کردید. در این قضیه، مردم اعتمادشان ضربه خورده. ببینید، مردم خیلی از این ارقام بزرگ و مانند اینها را هضم نمی‌کنند؛ اما حقوق شصت میلیون تومان و پنجاه میلیون تومان و چهل میلیون تومان را خوب هضم می‌کنند؛ یعنی کسی که در ماه یک میلیون یا یک میلیون و دویست یا یک میلیون و پانصد درآمد دارد، خوب می‌فهمد که پنجاه میلیون یعنی چه؛ در کشور کم نیستند کسانی که حقوق ایشان این است. این اعتماد مردم را - که به‌درستی آقای روحانی گفتند که مایه اصلی ما، اعتماد مردم و امید مردم است - با این کارها نباید ضایع کرد. شما این همه زحمت بکشید، کار کنید، تلاش کنید، بعد ناگهان مثلاً فرض کنید یک نفری با یک کار حقوق غیر عادلانه [بهمه] اصلاح کند]. آیا فاصله بین پنجاه میلیون و یک میلیون غیرعادلانه نیست؟ شما امروز در دستگاه رآتی‌تان کسی که از شما یک میلیون، یک میلیون و دویست، یک میلیون و پانصد و یک میلیون حقوق بگیرد ندارید؟ فراوان. خب، آن وقت یک نفر هم سی میلیون می‌گیرد، چهل میلیون می‌گیرد! این غیرعادلانه نیست؟ با مردم همدردی کنید که مردم احساس کنند که همان رنجی را که می‌برد شما هم می‌برید و نشان بدهید که عزم راسخ دارید که با این قضیه برخورد کنید و کارهای را بگیرید.»^{۲۲}

عذر نتراشیدن برای مدیران نجومی‌بگیر خواسته رهبر انقلاب از دولت در این دیدار بود، ایشان فرمودند «به نظر من برای متخلف اصلاً نباید عذر تراشید؛ برخورد هم بایستی قاطع باشد؛ مخصوص قوه مجریه هم نیست. در همه قوا، در همه سازمان‌ها، همین معنا ساری و جاری است؛ همه بایستی این را رعایت بکنند.»^{۲۳}

رهبر معظم انقلاب در دیدار دوم تیرماه سال ۱۳۹۵ با هیئت دولت نیز حقوق‌های نجومی را هجوم به ارزش‌ها خوانده و تاکید کرده بودند: «موضوع حقوق‌های نجومی، در واقع هجوم به ارزش‌ها است اما همه بدانند که این موضوع از استثناها است و اکثر مدیران

دستگاه‌ها، انسان‌های پاک‌دست هستند، اما همین تعداد کم نیز خیلی بد است و باید حتماً با آن برخورد شود.^{۲۴}

حقوق‌های نجومی به فرموده رهبر انقلاب هجوم به ارزش‌ها بوده و به اعتماد مردم ضربه زده است، از دستگاه قضا و نیز نهادهای نظارتی انتظار می‌رود که با این حقوق‌ها برخورد شایسته و بایسته انجام داده و اعتماد مردم را بازگردانند، این که مدیران نجومی بگیر دریافتی‌های قانونی داشته‌اند و این مدیران شکایت کنند جز طلبکاری یک متخلف معنای دیگری نمی‌تواند داشته باشد.

با وجود چنین بیانات صریحی از رهبر معظم انقلاب لازم است که دستگاه‌های مسئول توضیح بدهند چرا در این مدت ۲۰ ماهه کاری نکرده‌اند که حالا نجومی بگیرها ادعای طلبکاری نموده‌اند؟!

انتظار این است که دستگاه قضایی با هدف پیشگیری از لوٹ شدن این پرونده که سوالات جدی نسبت به عدالت اجتماع در افکار عمومی به وجود آورده، با جدیت بیشتری رسیدگی و تا استیفای کامل حقوق مردم برخورد با متخلفان، آن را دنبال کند.

دولت و مجلس به این سؤال کلیدی پاسخ دهند: حق نجومی و نامشروع، جرم است؟! بحث حقوق‌های نجومی و غیرمتعارف چند دهه‌ای رخداد عجیبی بود که مثل بسیاری از رخدادها، مشابه هیچگاه مورد دقت و ژرف‌اندیشی قرار نگرفت. گسترش سریع این خبر و اخباری از این دست، پرسش‌های عمیقی را در افکار عمومی ایجاد کرد که اگر به آن‌ها پاسخ شایسته‌ای داده نشود می‌تواند به یک بحران اجتماعی ختم شود. فیش‌های حقوق نجومی، حق یا ناحق؛ هزینه‌های زیادی را برای جامعه به بارآورد اما مهم‌تر از همه این است که این رخدادها خبر از یک زیربنای ناسالم فرهنگی دارد که از سال‌ها پیش با قانون‌گریزی «آقا زادگان» آغاز شد و با دور زدن‌های قانونی «نوکیسه‌ها» ادامه یافت و اکنون در هرج و مرج حاصل از مفساد اقتصادی و اداری به یک فرهنگ تبدیل شده! بله فرهنگ!

دولت و مجلس باید به این سؤال کلیدی پاسخ دهند که حقوق نجومی و نامشروع، جرم است یا نه؟! اگر هست چرا برخورد نکردند؟ اگر نیست عنوان حقوقی این پدیده تجملی و اشرافی گری چیست؟ رسیدگی پرونده‌ها در قوه قضائیه و صدور کیفرخواست اثبات می‌کند جرمی صورت گرفته است. سکوت دولت و مجلس در این باره حیرت‌انگیز است! چرا نمی‌خواهند بپذیرند جرمی صورت گرفته است؟

کتاب حاضر تحت عنوان «رسوایی فیش‌های نجومی» بیانگر روایت تلخ - دریافت حقوق نجومی و غیرمتعارف - این پدیده زشت و چالش برانگیز در جمهوری اسلامی ایران است که فاصلات طبقاتی و اختلاف سطح دریافت و زندگی را این طور عریان، ترسیم و به تصویر کشیده است! این کتاب در حقیقت، انعکاس گوشه‌ای از مواضع و تحلیل اصول‌گرایان و اصلاح‌طلبان در این زمینه می‌باشد.

اکنون با توجه به توضیحات موجود در مقدمه کتاب پیش رو؛ پرونده نجومی بگیری‌ها را از روز افشای آن در خرداد ماه سال ۱۳۹۶ تا به امروز، از نگاه موافقان و مخالفان دو جناح سیاسی مطرح کشور (اصولگرایان و اصلاح‌طلبان)، مورد بررسی، تحلیل، و واکاوی قرار خواهیم داد.

اسدالله افشار

تهران / آذر ماه ۱۳۹۶